

Lystsejlads og lystfiskeri på Esrum sø

Esrum sø var ligesom mange af de nuværende statsskove oprindeligt et kongeligt domæne. Søen administreredes først af Rentekammeret siden af Frederiksborg Amtsstue på statsskassens vegne. I 1968 overførtes søen til Landbrugsministeriet, Esrum skovdistrikt. Skovdistriktet overførtes i 1973 til miljøministeriet og benævnes nu Frederiksborg skovdistrikt.

År	Bemærkninger
? -1874	Iflg. de konditioner hvorunder fiskeriet i Esrum sø var bortforpagtet indtil dette tidspunkt, havde Kongens Hofstat samt beboerne i Fredensborg og Esrum ret til at sejle og ro på søen samt fiske med medestænger. 1864 tillægges civillisten fiskerettighederne i søen og beboernes fiskeret ophører.
1874	<p>approberes følgende:</p> <p><i>“ Almindelige betingelser for indrømmelsen af ret til bådehold på Esrum sø ”</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Båden må ikke udlejes eller udlånes til fremmede og ej heller benyttes til at overføre passagerer fra et sted ved søen til et andet</i> <i>2. Bådens ejer må være ansvarlig for, at man aldrig anløber de Hs. Majestæt Kongen reserverede landingssteder eller foretager noget, som enten skader fiskeriet på søen eller foranlediger nogensomhelst uorden dersteds</i> <i>3. Båden må ikke benyttes til noget slags fiskeri på søen</i> <i>4. I årlig afgift svares for hver båd 5 rdl. til fiskeriforpagteren, hvorhos enhver overtrædelse af ovenanførte betingelser medfører øjeblikkelig fortabelse af den den vedkommende givne tilladelse til bådehold.</i> <p>Ved højesteretsdom af 8 januar 1791 er det bestemt, at søens vandstand i tiden 1 maj til 30 september ikke må overstige et nærmere angivet flodemålsmærke, medens det i de øvrige 7 måneder af året må holdes 4 tommer (10 cm) over dette mærke. Ved landvæsenkommissskendelse af 10 november 1874 er det fastslået, hvilke flodemålsmærker, der i henhold til højesteretsdommen er gældende. Et af mærkerne er indhugget i en flodemålssten ved søens udløb i Esrum å. Koten (eller højden over havet) for disse mærker er i gennemsnit 9,38 cm i henhold til et nivellement fra 1971. I realiteten reguleres vandstanden af ejeren af Esrum Mølle.</p>
1906	(fra Frederiksborg Amts Avis 8/7 1933) I forbindelse med civilistens opgivelse af fiskerettighederne på Esrum sø, blev der holdt borgermøde på et hotel i Fredensborg. Herfra rettede man henvendelse til landbrugsministeriet om tilladelse til at holde båd og frit drive lystfiskeri i søen. Ministeriets svar, underskrevet af landbrugsminister Ole Hansen, gav beboerne omkring Esrum sø den ønskede tilladelse, dels til bådehold, dels til at drive fiskeri i søen med snøre og orm som madding, hvorimod tilladelse ikke kunne gives til fiskeri med blink eller under anden form, der kunne falde ind under begrebet erhvervsfiskeri. (Den gamle ret for beboerne i Fredensborg og Esrum blev altså hermed udvidet til at gælde også for beboerne i Nødebo)
1907	omkring dette tidspunkt anskaffes den første motorbåd til færgefarten på Esrum sø. Privatejede motorbåde må formodes at være kommet til omtrent samtidig hermed.
1909	får ejeren af Esrum kro tilladelse til at anlægge en anløbsbro ved Munkevangshuset. I 1914 fjernes broen.
1916	Lystfiskeriforeningen i København får tilladelse til at holde en båd på søen og drive lystfiskeri.
1947	opføres et bådehus for Fredensborg Dameroklub på det midterste stykke af det areal, der ligger syd for Skipperhusets bådeplads. I 1969 flyttes bådehuset til en grund ved søen

	længere mod syd.
1962	<p>udsteder landbrugsministeriet de endnu gældende "Regler for færdsel m.v. på Esrum sø" af 26 maj 1962. Bestemmelserne om sejlads og lystfiskeri er som følger:</p> <p>§ 1. Færdsel med ro- eller sejlbåde samt kajaker og kanoer og andre fartøjer, der drives uden maskinkraft, er tilladt, når der benyttes</p> <p>a. både tilhørende enkeltpersoner, der ejer ejendomme, som grænser op til søen, dog kun for såvidt bådene benyttes af ejerne eller disses husstande</p> <p>b. både, tilhørende beboerne i Fredensborg, Esrum og Nødebo kommuner, dog kun for så vidt bådene benyttes af beboerne selv,</p> <p>c. både, udlejet af bådudlejere, der er godkendt af landbrugsministeriet</p> <p>d. både tilhørende amtsforvalteren for Frederiksborg amtsstuedistrikt og bestyrerne af de til søen grænsende statsskovdistrikter,</p> <p>e. både, bemanded med mindst et medlem af klubber, der er tilsluttet Dansk Kano- og Kajakforbund, Dansk Forening for Rosport eller Dansk Sejlunion, såfremt fartøjet bærer sammenslutningens eller klubbens mærke eller stander og såfremt legitimationskort, udstedt af sammenslutningen, medbringes under sejlads og forevises på forlangende samt</p> <p>f. både tilhørende personer eller foreninger, som har skriftlig tilladelse fra landbrugsministeriet til sejlads på søen. Tilladelsen meddeles kun, for så vidt nærmere forhold taler derfor, og kun på nærmere fastsatte vilkår.</p> <p>§ 2. Færdsel med maskindrevne fartøjer er kun tilladt, for så vidt det drejer sig om:</p> <p>a. både tilhørende statskovvæsenet</p> <p>b. både tilhørende statens fiskeriforpagter,</p> <p>c. både tilhørende forpagtere af retten til erhvervsmæssig personbefordring eller udflugtssejlads på søen,</p> <p>d. både udlejet af bådudlejere, der er godkendt af landbrugsministeriet,</p> <p>e. både, hvis førere kan fremvise skriftlig tilladelse fra landbrugsministeriet til færdsel med maskindrevent fartøj på søen.</p> <p>.....</p> <p>§ 7. For fiskeri på søen gælder nedenstående regler:</p> <p>A. I grødevandet ud for de til Stenholt Mølle hidtil hørende jorder - matr. nr. 5a af Nødebo - indenfor en afstand af 31,5 meter fra skellet mellem disse og søen: Fiskeriet tilkommer ejeren af Stenholt Mølle</p> <p>B. I den øvrige del af søen:</p> <p>1. Erhvervsfiskeri er alene tilladt statens fiskeriforpagter</p> <p>2. Lystfiskeri, herunder fiskeri fra isen, er kun tilladt</p> <p>a. amtsforvalteren for Frederiksborg amtsstuedistrikt samt bestyrerne af de til søen tilgrænsende statsskovdistrikter - og fiskeriet må kun finde sted i et af landbrugsministeriet nærmere fastsat omfang,</p> <p>b. de til søen grænsende lodsejere og disses husstande, når der fiskes fra ejerens båd eller fra hans grund, samt beboerne af Fredensborg, Esrum og Nødebo - og fiskeriet må kun finde sted med medesnøre agnet med orm, og hver person må højst anvende 2 hver med 1 krog forsynede medetøjer samt</p> <p>c. personer, der hos færgemanden eller hos fiskeriforpagteren løser de af sidstnævnte udstedte kort til lystfiskeri omfattende fiskeri med agnfisk pilk, blink samt medesnøre agnet med orm.</p> <p>Oplysning om afgiften for kort til lystfiskeri fås hos fiskeriforpagteren og færgemanden. Nærmere oplysning om fiskeriet i Esrum sø vil kunne fås ved henvendelse til Frederiksborg amtsstue, Hillerød</p> <p>.....</p> <p>De i § 7 omhandlede fiskekort sælges som dagkort af fiskeriforpagteren og færgemanden og som årskort af opsynsmanden på Esrum sø. Fiskekortene giver ikke ret til fangst eller</p>

	ilandbringning af ål.
1964	<p>indgår landbrugsministeriet en overenskomst med Danmarks Naturfredningsforening om Esrum sø. Heri forpligter landbrugsministeriet sig bl. a. til at forelægge følgende for naturfredningsnævnet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forslag om ophævelse eller ændring af reglerne for færdsel af 1962 • andragende om tilladelse til at benytte maskindrevne fartøjer der kan sejle over 10 knob <p>Landbrugsministeriet meddeler endvidere Frederiksborg amtsstue, at der ikke bør udstedes tilladelse til sejlads med maskindrevet fartøj, der er erhvervet efter den 15 juni 1962, medmindre det pågældende fartøj er erhvervet istedet for et af en tidligere tilladelse omfattet fartøj, eller ganske særlige forhold måtte foreligge.</p> <p>Skovfoged Hans Boye Oksbjerg udnævnes til at varetage opsynet med overholdelse af reglerne om færdsel m.v. Motorbåd til inspektion anskaffes og placeres i bådhus ved Tumlingehuset</p>
1967	Skovfoged Nicolai Jørgensen, Esrum skovdistrikt udnævnes til at varetage opsynet med overholdelse af reglerne om færdsel m.v. samt med reglerne for det nye vildtreservat Esrum sø (se "Jagten på Esrum sø")
1973	giver fredningsnævnet tilladelse for skovvæsenet til væsentligt at udvide og totalrenovere den af fiskeriforpagter Oscar Andersen oprindeligt etablerede havn i Sørup
1977	<p>Udløber bekendtgørelsen fra 1967 om vildtreservatet Esrum sø (se "Jagten på Esrum sø"). Landbrugsministeriet (som fortsat havde ansvaret for vildtreservaterne, selv om selve søen var overført til miljøministeriet i 1973) udarbejder forslag til ny bekendtgørelse som - ikke unaturligt - indarbejder regler for færdsel på søen i reservatbekendtgørelsen. Forslagets bestemmelser om lystfiskeri og sejlads med ikke-maskindrevne fartøjer er stort set uændrede i forhold til 1962-bekendtgørelsen, men i § 4 lægges der op til en stramning af bestemmelserne for brug af maskindrevet fartøj i forlængelse af ministeriets tilkendegivelse fra 1964:</p> <p>.....</p> <p><i>§ 4: Sejlads med motordrevet fartøj er forbudt.</i></p> <p>.....</p> <p><i>stk. 4. bestemmelserne i stk. 1 gælder ikke for</i></p> <p><i>a. Både tilhørende Statskovvæsenet</i></p> <p><i>b. både tilhørende Statens fiskeriforpagter,</i></p> <p><i>c. både tilhørende forpagtere af retten til erhvervsmæssig personbefordring eller udflugtssejlads,</i></p> <p><i>d. både udlejet af bådudlejere, der er godkendt af skovstyrelsen.</i></p> <p>.....</p> <p>Den tidligere adgang for landbrugsministeriet (nu Skovstyrelsen) til at udstede tilladelser til sejlads med maskindrevet fartøj for andre end de under a-d nævnte skulle altså bortfalde. Forslaget blev aldrig vedtaget, idet Skovstyrelsen (efter indstilling fra Esrum distrikt) ikke fandt, at der var behov for at ændre på de gældende færdselsregler, ligesom man fandt det mindre hensigtsmæssigt at indarbejde disse regler i reservatbekendtgørelsen. Bekendtgørelsen blev derfor forlænget uændret. (På grund af visse juridiske vanskeligheder med håndhævelsen langs bredarealerne blev den imidlertid helt ophævet i 1979)</p> <p>Skovstyrelsen meddeler samme år sin tilslutning til, at der kan udstedes tilladelse til sejlads med elektrisk motor til bådejere, der har båd uden motor på Esrum sø.</p>
1979	udlejes den af skovvæsenet nyanlagte Fredensborg havn til henholdsvis Sejlklubben Esrum sø og Hillerød Sejlklub. I havnen findes ca. 70 bådpladser til sejlåde plus oplagspladser for sejljoller til udsætning og optagning over rampe.
1981	overtager Skovstyrelsen ved Esrum distrikt Esrum Møllegård og dermed driften af åleki

	<p>sten ved Møllen og kontrollen med søens vandstand.</p> <p>I de første år efter overtagelsen fortsætter distriktet driften af det eksisterende ålepas ved møllen med henblik på opsamling fra Esrum Å/ udsætning i Esrum sø af åleyngel. Opgangen af yngel ophører imidlertid næsten fuldstændigt efter nogle år.</p> <p>Distriktet driver fremover ålekisten som demonstration af tidligere tiders fangstmetoder. Fangsten foregår i oktober/november måned og ligger på nogle få hundrede kilo pr. år med faldende tendens.</p>
1982	<p>Esrum distrikt indstiller til skovstyrelsen, at distriktet bemyndiges til at give generel, tidsubegrænset tilladelse til sejlads med elektrisk motor på Esrum sø. Styrelsen finder imidlertid, at der bør udstedes 5-årige tilladelser som hidtil.</p>
1986	<p>får Hillerød kommune tilladelse til udlægning af flydebroer til en jollehavn ved Kromarken i Nødebo.</p> <p>Samme år udlejes det såkaldte ålehus på Esrum Møllegård til den nystiftede lystfiskersammenslutning "Esrum Ålaug" med det formål, at lavet skal indrette og drive et ørredklækkeri i huset baseret på rogn fra moderfisk elektrofisket i Esrum å. Efter at havde indhentet de nødvendige tilladelser påbegyndtes klækkeriets drift allerede i 1986</p>
1989	<p>udsteder Skov- og Naturstyrelsen et tillæg til reglerne for færdsel på Esrum sø, hvorefter det med visse undtagelser bliver forbudt at færdes med enhver type fartøj i den inderste del af Møllekrogen (der udlægges som fuglereservat)</p>
1990	<p>Frederiksborg amt finansierer en undersøgelse af fiskebestanden i Esrum sø</p>
1991	<p>Hillerød Sejlklub flytter fra Fredensborg havn til eget klubhus og havneanlæg i Nødebo, hvorefter Sejlklubben Esrum sø overtager lejemålet af hele havnen.</p> <p>Distriktet etablerer med midler fra naturforvaltningsloven et omløb med fiskefælde ved Esrum Mølle med det formål at skabe fri adgang for vandrefisk (især ørreder) fra åen til søen for første gang siden munkene på Esrum Kloster opstemmede åen for at udnytte vandkraften. Fiskefælden passes af Esrum ålaug.</p> <p>Udsætningspolitikken m.h.t. ørreder i Esrum sø og tilløb bliver ret hurtigt efter Esrum Ålaugs etablering et omdiskuteret emne. I november besluttet det at nedsætte en arbejdsgruppe med repræsentanter fra en række af de involverede parter (Frederiksborg Amt, Esrum Ålaug, Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, Danmarks Miljøundersøgelser, Skov- og Naturstyrelsen og skovdistriktet). Gruppen skal fastsætte principperne for en ørredudsætningspolitik både for såvidt angår yngel (d.v.s. få måneder gamle fisk) og smolt (1 år gamle fisk).</p>
1994	<p>Arbejdsgruppen fastsætter følgende principper:</p> <p><i>Der kan kun udsættes fisk i de vande, der i vandområdeplanen er målsat som gyde- og opvækstområder for laksefisk.</i></p> <p><i>Fisk der udsættes skal komme fra "Esrum Å"-stammen og repræsentere den genetiske bredde i denne stamme.</i></p> <p><i>I de vandløb, hvor der ikke er konstateret en tilstrækkelig naturlig selvreproduktion i forhold til vandløbets potentiale, men hvor forholdene i øvrigt tillader opvækst af yngel, kan der udsættes yngel i mængder efter de sædvanlige retningslinier for udsætning af ørreder i vandløb.</i></p> <p><i>For de vandløb, hvor forholdene er for dårlige til opvækst af yngel, kan der som compensation udsættes smolt ved mundingsudsætning i et omfang, der svarer til den potentielle smoltproduktion fra vandløbet, således som denne er beskrevet i Frederiksborg amts notat af 1. oktober 1993: "Gyde- og Opvækstområder i Esrum Sø"</i></p> <p><i>Mundingsudsætninger for et vandløb ophører, når vandløbsrestaurering af vandløbet er foretaget. Når en selvreproducerende bestand af et omfang der svarer til vandløbets potentiale er konstateret, skal udsætningen i det pågældende vandløb ophøre.</i></p>
1996	<p>Indvies Kongebroen ved Eremitagealle i Fredensborg Slotspark. Broen, til hvis bygning sponsorerede og leverede (lærke)træet, erstatter en række på fire tidligere Kongebroer på</p>

	<p>dette sted, hvoraf den sidste blev nedrevet i 1967. Ved indvielsen den 29 juni sejlede Dronningen og Prins Henrik fra broen og ud på søen i Kongehusets nu el-motordrevne lystbåd.</p> <p>Enkelte ørreder fanges nu i Esrum sø. Rekorden for dette år var en ørred på 7,4 kg</p>
1997	<p>12 lystfiskerforeninger plus en række private bådejere har bådplads i Sørup havn, som ialt har ca. 80 bådpladser. De fleste bådpladslejere er organiseret i Sørup Havns bådelav, som blev stiftet 16/11 1989. Havnen er overvejende til brug for lystfiskere. Egentlige sejlbåde henvises til Fredensborg havn.</p> <p>På hele søen er der ialt 41 tidsbegrænsede og 14 livsvarige tilladelser til sejlads med benzinmotor. Der er udstedt 188 tidsbegrænsede tilladelser til sejlads med elektrisk motor, heraf er 57 fortsat gældende. Flere sejler på udløbne tilladelser. Herudover har roklub, kajakklub og de to sejlklubber ialt 6 varige tilladelse og bådudlejningen ved Skipperhuset 12 tilladelser.</p> <p>Dagskort til fiskeri koster 25 kr og et årskort 400 kr.</p> <p>Frederiksborg amt finansierer en ny undersøgelse af fiskebestanden i Esrum sø</p>
1998	<p>Sørup Havns bådelav overtager forpagtningen af Sørup Havn. Erhvervsfiskeriet ophører</p>

Kilder:

1. Frederiksborg Skovdistrikts arkiv